

Nr 348.

Av herr **Holmbäck**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till universitetet och den medicinska undervisningen m. m.

För de studerandes vid Uppsala universitet fysiska fostran har vid seklets början sörjts bl. a. genom uppförandet av en gymnastikinrättning och anläggandet av en idrottsplats. Gymnastikinrättningen ställdes redan vid sin tillkomst under ledning av universitetet eller av organ under dess omedelbara kontroll, under det att idrottsplatsen, som förvaltningsmässigt tedde sig som ett betydligt osäkrare objekt, fick tagas om hand av en inom studentkåren bildad förening, vilken måste förbinda sig att »ansvara för alla omkostnader för planens skötsel och vård». Med idrottsrörelsens snabbt fortskridande utveckling växte de administrativa och tekniska problemen vid anläggningen och de ekonomiska riskerna i samband med driften. De blevo snart av sådan storleksordning, att de icke längre bekvämt kunde inordnas under en studentförenings verksamhet. Alldeles uppenbart blev detta, sedan idrottsplatsen i slutet av förra decenniet tack vare stora anslag ur fonden för idrottens främjande (kronor 347 500) kunde grundligt förbättras och utbyggas till att bli icke blott en tidsenlig anläggning till fromma för de studerandes vid universitetet fysiska fostran, utan jämväl en central samlingsplats för stadens och länets idrottande ungdom.

I skrivelse den 20 januari 1939 till det mindre akademiska konsistoriet anmälde därför Uppsala studenters idrottsförening, att den icke längre såg sig i stånd att ta ansvaret för idrottsplatsens förvaltning. En vid universitetet vid denna tidpunkt verksam kommitté med uppgift att utreda frågan om idrottens ställning vid universitetet, föreslog också att idrottsplatsens förvaltning skulle övertagas av universitetet genom dess gymnastik- och idrottsinstitution, vilken föreslogs skola erhålla en ändrad organisation, betingad av dess tilltänkta uppgift att enhetligt förvalta universitetets *samtliga* anläggningar för fysisk fostran och att ha överinseendet över den vid dessa bedrivna verksamheten. Sedan konsistoriet i allt väsentligt accepterat kommitterades förslag, fastställde kanslern på dess anhållan den 16 januari 1940 nu gällande reglemente för gymnastik- och idrottsinstitutionen. I detta anges institutionen omfatta universitetets gymnastikinrättning, idrottsplats och övriga hithörande anläggningar samt ha till uppgift att förvalta dessa och därjämte utöva nödig tillsyn över den undervisning och de övningar i gymnastik och idrott, som äga rum under resp. lärares ledning. Ansvaret

för verksamheten och den ekonomiska förvaltningen lägges på en prefekt, utsedd bland universitetets lärare eller ordinarie tjänstemän. Vid prefektens sida står en styrelse, bestående av prefekten och ytterligare två ledamöter, utsedda inom samma kategori, samt en rådgivande nämnd, i vilken, förutom universitetets lärare i hithörande discipliner, ett flertal sammanlutningar med intresse i anläggningarna äro företrädda.

I detta reglemente räknade man med möjligheten av att styrelsen uppdrager åt en särskild person att utöva den omedelbara tillsynen över inrättningarna. I själva verket stod det redan vid den nya organisationens tillkomst klart, att det för en rationell drift vore nödvändigt att anförtro de speciella förvaltningstekniska uppgifterna åt en person, som hade tillfälle att uteslutande ägna sig åt dessa. Redan i mitten på 1920-talet hade nämligen idrottsföreningen ansett det behöfligt att för ändamålet heltidsanställa en intendent, och den utvidgning av verksamheten, som blev en följd av omorganisationen, gjorde befattningen ännu mer outhärlig. Förutnämnda kommitterade räknade också i sitt betänkande med en till institutionen knuten, heltidsanställd befattningshavare, benämnd intendent, och framlade i sitt betänkande ett förslag till instruktion för densamme. Då man vid universitetet emellertid saknade kännedom om förvaltningen av idrottsanläggningar och därför önskade under någon tid pröva den nya organisationens lämplighet, ansågs frågan om inrättandet av en fast intendenttjänst böra anstå tills vidare, liksom även frågan om personalens vid idrottsplatsen överförande på ordinarie eller extra ordinarie stat.

Den 1 mars 1940 trädde den nya organisationen i funktion i och med att gymnastik- och idrottsinstitutionen övertog förvaltningen av idrottsplatsen. Institutionens styrelse anställde omedelbart en intendent, som under prefektens överinseende skulle utöva den närmaste tillsynen över institutionen och dess anläggningar samt driften vid dessa, ansvara för medelförvaltning och bokföring och handlägga alla löpande ärenden samt tillika tjänstgöra som sekreterare vid styrelsens och rådgivande nämndens sammanträden. Till intendent utsågs herr Aron Bergmark.

Det torde inte innebära någon överdrift, om man gör gällande, att den nya organisationen under de sex år, som den tillämpats, visat sig fullt motsvara de förväntningar, man ställde på den. En rad tekniska förbättringar och rationaliseringar ha genomförts, som gjort anläggningarna bättre skickade för sina uppgifter i folkhälsans tjänst. Besöksfrekvensen såväl vid gymnastikinrättningen som vid idrottsplatsen har också ökat starkt. Sålunda innehade höstterminen 1945 1 737 av studentkårens medlemmar terminskort vid gymnastikinrättningen, och besöksantalet utgjorde i medeltal 300 per dag. Idrottsplatsen besöktes under år 1945 för övningar i idrott av 29 145 personer. Under samma tid uthyrdes denna anläggning till utomstående sammanslutningar för tävlingar och uppvisningar i idrott, till vilka

allmänheten ägde tillträde mot erläggande av avgift, vid sammanlagt 127 tillfällen, varvid 75 904 betalande åskådare närvaro.

De för institutionens drift erforderliga medlen erhållas genom ett materialanslag, för budgetåret 1946/47 uppgående till 1 110 kronor, genom anslag å universitetets stat till täckande av kostnaderna för vatten, elektrisk kraft och uppvärmning, genom de f. ö. mycket låga avgifter, vilka upptagas av dem, som utnyttja anläggningarna, och slutligen genom de inkomster, som inflyta vid gymnastikinstruktörernas och idrottsplatsens uthyrande till utomstående organisationer för tävlingar och uppvisningar i gymnastik och idrott. En uppfattning om storleksordningen av den ekonomiska verksamhet, som sammanhänger med driften, får man av räkenskaperna för arbetsåret 1/7 1945—30/6 1946. Av räkenskaperna framgår, att omslutningen uppgår till kr. 302 115:38, att antalet i dagboken införda poster uppgår till över 1 400 och att institutionens egentliga inkomster (genom avgifter, hyror m. m.) utgjort kr. 78 146:27.

Det måste anses obestriddt, att de anläggningar, varom här är fråga, fylla mycket betydelsefulla uppgifter för universitetets studerande ungdom och i övrigt äro av stort värde för både Uppsala stad och Uppsala län samt att de med all sannolikhet även i framtiden komma att bevara och utveckla denna sin ställning. De erfarenheter, som vunnits av den sedan år 1940 tillämpade organisationsformen för ledning, översyn och drift, ge klart vid handen, att den är väl skickad för ändamålet. För verksamhetens effektiva fortgång synes det särskilt vara ett oeftergivligt villkor, att det finnes ett verkställande organ, en intendent, som i överensstämmelse med av prefekten givna direktiv tekniskt-ekonomiskt leder verksamheten vid institutionen.

Intendentens arbetsuppgifter äro redan nu så omfattande, att de kräva en arbetstid, som för *vardagarna* alltid uppgår och ofta överskrider den normala (48 timmar per vecka) och som väsentligt utökas på grund av den tjänstgöring under omkring 40 av årets *sön- och helgdagar*, som tjänsten fordrar. Av naturliga skäl måste intendenten ofta relativt självständigt lösa sina arbetsuppgifter, och det är därför av vikt att man för befattningen kan påräkna en person, som besitter de erforderliga personliga kvalifikationerna. Han bör med nödig rutin i kontors- och bokföringsarbete förena förmågan att på ett ekonomiskt klokt och förutseende sätt planera och leda verksamheten vid institutionen. Han bör vidare besitta egenskaper, som göra honom skickad att leda och övervaka underordnad personals arbete, och ha förmågan att opartiskt och smidigt utjämna förekommande intresse motsättningar mellan de sammanslutningar av skilda slag, som på olika sätt nyttja institutionens anläggningar. Framför allt bör han dock äga öppen blick för betydelsen av den studerande ungdomens fysiska fostran och förmåga till självständiga initiativ, som syfta till att främja denna.

Vidare måste ett rikt kunnande inom idrottens och gymnastikens områden och stor förtroenhet med den tekniska skötseln av hithörande anläggningar obetingat fordras av befattningshavaren, som jämväl bland annat på grund av sin ställning som styrelsens och rådgivande nämndens sekreterare bör besitta en viss formell skolning.

F. n. anställs intendenten av styrelsen på ett år i taget och avlönas av de medel, som inflyta av verksamheten. Avlöningen utgår efter samma grunder som i civila icke-ordinarie reglementet gälla för lönegrad 21 löneplan Eo. Det är emellertid uppenbart, att man i fortsättningen icke kan påräkna en för denna krävande befattning tillräckligt kvalificerad och lämpad person, därest tjänsten ej ges en fastare karaktär och avlöningsförmånerna förbättras.

För institutionen är det av en stor betydelse, att nuvarande innehavaren av intendentsbefattningen kan förmås att kvarstanna. Han förenar intresse och kunnande på gymnastikens och idrottens områden med utpräglad organisationsförmåga, har blick för och sund inställning till alla de frågor, som sammanhånga med ungdomens fysiska fostran, är en god arbetsledare och har under sin intendentstid förvärvat förtroende hos enskilda och sammanlutningar, som institutionen skall betjäna. I fall han icke kan beredas en mera fast ställning, är det emellertid fara värt att han för att trygga sin familj måste söka en annan mera fast befattning. Många sådana ha erbjudits, och flera torde tillkomma under den närmaste framtiden.

Efter jämförelse med befattningar av liknande karaktär vid statens affärsdrivande verk och med kommunala tjänster av samma art finner man att tjänsten bör inplaceras i lägst lönegrad 24, löneplan A av civila avlöningsreglementet, i synnerhet om man beaktar den grad av självständighet, som utmärker befattningen, och det stora ekonomiska ansvar som är förbundet med densamma.

I skrivelse den 11 september 1946 till större akademiska konsistoriet i Uppsala hemställde gymnastik- och idrottsinstitutionens prefekt, professor David Holmdahl, att universitetet i sin riksdagspetita måtte upptaga en intendent vid gymnastik- och idrottsinstitutionen. I sina den 14 september daterade petita upptog konsistoriet även en intendentsbefattning i lönegrad A 24 från 1 juli 1947. Denna fråga tillåter jag mig nu i anslutning till propositionen nr 272 att — med den motivering, som framgår av det föregående — föra inför riksdagen.

Ett bifall till framställningen om inrättande av den föreslagna intendents-tjänsten kommer att medföra en däremot svarande höjning av universitetets avlöningsanslag. Denna nya statsutgift torde emellertid icke böra kompenseras genom inleverering från institutionen av särskilda uppördsmedel. Drifts-inkomsterna äro till sin natur fluktuerande från år till år på grund av omständigheter, vilka icke kunna påverkas av några styrelsens åtgöranden.

Någon förhöjning av nu tillämpade avgifter synes icke böra ske, medan däremot utgifterna för verksamheten på grund av stegring i arbetslöner och varupriser alltjämt måste beräknas öka. I detta sammanhang må framhållas, att man icke plägar räkna med att gymnastik- eller idrottsanläggningar i landsorten av den storlek och typ, varom här är fråga, kunna vara räntabla och att i regel för deras drift utgår understöd av allmänna medel med mångdubbelt större belopp än det här gäller. Med hänsyn tagen till att anläggningarna tillhöra universitetet och till stor del äro tillkomna för att bereda studenterna tillfälle till kroppsövningar men därjämte också för att göra dem skickade till att leda ungdomens idrottsövningar, vilket ansetts vara ett viktigt statsintresse, synes även nu ifrågavarande kostnad böra stanna å statsverket.

Med stöd av vad nu anförts får jag alltså hemställa,

att riksdagen ville i anslutning till propositionen nr 272 å Uppsala universitets stat uppföra en intendentsbefattning vid universitetets gymnastik- och idrottsinstitution i lönegraden A 24.

Stockholm den 7 juni 1947.

Å. Holmbäck.
